

Η ΟΝΕ και η εισαγωγή του ευρώ προκάλεσε την προβολή επιχειρημάτων υπέρ και κατά από τους θιασώτες της ολοκλήρωσης και τους ευρωσκεπτικιστές. Σήμερα, η αξιολόγηση αυτών των επιχειρημάτων κρίνεται και από την πράξη δεδομένου ότι το ενιαίο νόμισμα έχει παραπάνω από δύο χρόνια ζωή.

B1. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

1. Το πιο προφανές πλεονέκτημα είναι η εξάλειψη των πράξεων συναλλάγματος στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές που αποτελούν το 60% των εμπορικών συναλλαγών των κρατών μελών. Αυτό συνεπάγεται: α) εξοικονόμηση κόστους από την απουσία πράξεων κάλυψης του κινδύνου όταν η τιμολόγηση πράξεων γίνεται σε ευρώ β) την εξαφάνιση των πράξεων μετατροπής του ενός νομίσματος σε άλλο νόμισμα της ζώνης και την επιβάρυνση του κόστους από τις πράξεις αυτές. Αυτό ισχύει για το συνάλλαγμα και τα τραπεζογραμμάτια εφόσον στη μεταβατική περίοδο οι τράπεζες δεν εισπράττουν, σύμφωνα με τους κανόνες καλής πρακτικής, προμήθειες μετατροπής. Από την 1/3/2002, οπότε αποσύρεται και το τελευταίο εθνικό νόμισμα της ζώνης και μόνο νόμιμο χρήμα θα είναι το ευρώ, το πλεονέκτημα αυτό μεγιστοποιείται. Ιδιαίτερο αντίκτυπο θα έχει στα ενδοκοινοτικά ταξίδια όπου ο ταξιδιώτης ή ο περιηγητής δεν χρειάζεται να μετατρέψει τα τραπεζογραμμάτια και θα έχει μεγάλο όφελος από το ενιαίο νόμισμα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεψε το 1998 ότι από την εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου και του κόστους μετατροπής θα προέκυπτε όφελος της τάξης του 0,3% με 0,4% του ΑΕΠ της ΕΕ που ισοδυναμεί με 14,7 δισεκ.ευρώ το χρόνο. Ειδικότερα, για την Ελλάδα εκτιμάται ότι το όφελος ανέρχεται σε 733,6 εκατομ.ευρώ το χρόνο.

2. Η τιμολόγηση όλων των αγαθών και υπηρεσιών σε ευρώ αυξάνει τη διαφάνεια και τον ανταγωνισμό. Επιτρέπει σε κάθε παραγωγό να επιλέξει ευκολότερα τους πιο ανταγωνιστικούς προμηθευτές. Επιτρέπει στον καταναλωτή να πραγματοποιήσει, σε όποια χώρα της ευρωζώνης και αν ταξιδεύει, την πιο ευνοϊκή για αυτόν αγορά χωρίς να είναι αναγκασμένος να μετατρέψει στο εθνικό του νόμισμα την τιμή των προσφερομένων προϊόντων και υπηρεσιών.

3. Για να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά η ενιαία αγορά πρέπει να εξαλειφθούν οι διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες που διαταράσσουν τις εμπορικές συναλλαγές και τις διασυνοριακές επενδύσεις διαφοροποιώντας την αποδοτικότητα με απρόβλεπτο τρόπο. Μία έστω μικρή διακύμανση των ισοτιμιών μπορεί να ανατρέψει την ισορροπία των συμβάσεων μεταξύ δύο επιχειρήσεων της ΕΕ με συνέπεια η μετακύλιση του κόστους να θίξει τα συμφέροντα και την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Οι πιθανοί αυτοί κίνδυνοι εξαφανίζονται με το ενιαίο νόμισμα και παγιώνεται η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

4. Τα κριτήρια σύγκλισης και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης έχουν στόχο την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και την εξασφάλιση σταθερότητας των τιμών. Αυτό το σταθερό οικονομικό πλαίσιο ευνοεί την αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών, την αποταμίευση και την καλύτερη κατανομή των πόρων και ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη. Πράγματι, μετά από μία δύσκολη εκκίνηση με ρυθμούς ανάπτυξης 2%, σήμερα οι προβλέψεις για αύξηση του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ κατά 3% είναι απόλυτα πραγματιστικές.

5. Το 1998 η διεθνής αγορά των τίτλων του δημοσίου χρέους κυριαρχείτο από τοποθετήσεις σε χρεόγραφα των ΗΠΑ. Με την εισαγωγή του ευρώ θα αναπτυχθούν οι κεφαλαιαγορές σε ευρώ και τα κράτη μέλη θα έχουν εναλλακτικούς τρόπους κάλυψης των δανειακών τους υποχρεώσεων. Αν και το δημόσιο χρέος των κρατών της ζώνης του ευρώ μειώθηκε, οι νέες εκδόσεις σε ευρώ έφθασαν τα 2 δισεκ.ευρώ μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2000. Εντυπωσιακή ήταν και η αύξηση των ιδιωτικών εταιρικών ομολόγων σε ευρώ που ξεπέρασε το 77,2% μέσα στο 1999. Δημιουργήθηκε έτσι μια αγορά ομολόγων σε ευρώ με βάθος και με προοπτική ανάπτυξης.

6. Η σταθερότητα των τιμών συνεπάγεται τη μείωση των επιτοκίων, επόμενα την πρόσβαση επιχειρήσεων και ιδιωτών σε μια ευρωπαϊκή δανειακή αγορά χαμηλού κόστους που αυξάνει το εισόδημα των πολιτών και των εταιριών με τον περιορισμό του χρηματοοικονομικού κόστους.

7. Η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων από το ευρώ οδηγεί σε απλοποίηση της ταμιακής διαχείρισης και της διαχείρισης διαθεσίμων. Επιπρόσθετα μειώνει το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων που προκύπτει από την τήρηση και παρακολούθηση πολλών λογαριασμών σε συνάλλαγμα. Επάγεται, επίσης, μείωση του αριθμού των τραπεζικών λογαριασμών, των λογιστικών εγγραφών και των ορίων που τηρούνται σε λογαριασμούς συναλλάγματος. Με τον τρόπο αυτό εξοικονομούνται κεφάλαια, αδρανή μέχρι τώρα λόγω των ορίων, και ενισχύονται τα κεφάλαια κίνησης των επιχειρήσεων.

8. Οι ΗΠΑ παράγουν το 22% του παγκόσμιου πλούτου, κατέχουν το 18% του παγκόσμιου εμπορίου αλλά το δολάριο χρησιμοποιείται στο 65% των διεθνών συναλλαγών. Το ευρώ φιλοδοξεί να καταστεί διεθνές και αποθεματικό νόμισμα και να περιορίσει την κυριαρχία του δολαρίου. Βέβαια αυτό δεν συνέβη μέχρι τώρα λόγω του ισχυρού και παρατεινόμενου επί εννέα έτη ανοδικού οικονομικού κύκλου των ΗΠΑ και του αδύνατου ευρώ. Όμως, από το Β' εξάμηνο του 2000, η οικονομία της ζώνης του ευρώ ανακάμπτει, αναμένονται ρυθμοί ανάπτυξης άνω του 3% και οι προοπτικές είναι θετικές. Μην ξεχνάμε την παρατήρηση του πρώην Υφυπουργού Οικονομικών των ΗΠΑ Φρεντ Μπέργκστεν που ίσως αποβεί προφητική: «το εξωτερικό χρέος των ΗΠΑ ξεπερνά το 1 τρισεκ.δολάρια και αυξάνεται με ρυθμούς της τάξης του 15% με 20% ετησίως. Αντίθετα, στη ζώνη του ευρώ το δημόσιο χρέος ευρίσκεται υπό απόλυτο έλεγχο και σε πολλές χώρες μειώνεται». Όταν επιβραδυνθεί ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ και μεγεθυνθεί η ευρωπαϊκή ανάπτυξη ο συσχετισμός των δυνάμεων μεταξύ δολαρίου και ευρώ θα αλλάξει.

B2) ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

1. Η συμμετοχή στη ζώνη του ευρώ σημαίνει συμμόρφωση των κρατών μελών με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ιδιαίτερα ο αρνητικός δημοσιονομικός ανταγωνισμός και η περιοριστική νομισματική πολιτική οδηγούν σε οικονομική ύφεση και αύξηση της ανεργίας. Οι φόβοι αυτοί δεν επιβεβαιώθηκαν. Η οικονομία της ευρωζώνης ανέκαμψε το 2000, εμφανίζει ρυθμό ανάπτυξης γύρω στο 3% ενώ η ανεργία έπεσε από το 12% στο 8,8% του εργατικού δυναμικού.

2. Με την προσχώρηση στη ζώνη του ευρώ τα κράτη μέλη εκχωρούν την εθνική νομισματική και συναλλαγματική πολιτική. Δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιούν την ισοτιμία του εθνικού νομίσματος για να αποκαθιστούν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους ούτε τα μέχρι τώρα εθνικά μέσα νομισματικής πολιτικής για να εφαρμόζουν μια οικονομική πολιτική που να εξυπηρετεί εθνικούς στόχους. Όμως, δεν χάνει κανείς τίποτα που δεν έχει. Δεν είναι σήμερα οι εθνικές κυβερνήσεις που καθορίζουν απόλυτα τη συναλλαγματική και νομισματική πολιτική. Σε ένα καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης των κεφαλαίων και παγκοσμιοποίησης, είναι οι αγορές που αποφασίζουν. Και όποιος αγνοεί τις τάσεις και αντιδράσεις της αγοράς βγαίνει πάντα χαμένος. Η εφαρμογή μιας αυτόνομης εθνικής πολιτικής στους ανωτέρω τομείς αποτελεί ουτοπία. Αντίθετα, η συμμετοχή σε μια ισχυρή νομισματική ζώνη εξασφαλίζει σταθερότητα και σε απαλλάσσει από την έγνοια της διαχείρισης διεθνών συναλλαγματικών και χρηματοοικονομικών κρίσεων.

3. Μια νομισματική ένωση μεταξύ χωρών με διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης δεν είναι βιώσιμη. Βέβαια, θα ήταν περισσότερο εύκολη η διαχείριση μιας νομισματικής ένωσης εάν όλα τα συμμετέχοντα κράτη είχαν το ίδιο ή παρόμοιο επίπεδο ανάπτυξης. Στο στόχο αυτό κατατείνουν οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής ιδιαίτερα του ΕΤΠΑ. Ωστόσο, διαφορές υπάρχουν και μέσα στα ομοσπονδιακά κράτη χωρίς να δημιουργούν προβλήματα στην άσκηση της πολιτικής. Π.χ. το τεράστιο χάσμα μεταξύ δυτικού και ανατολικού τομέα της Γερμανίας, της Βόρειας και Νότιας Ιταλίας, της Καλιφόρνιας και της Αλαμπάμα στις ΗΠΑ.

4. Ναι, αλλά στις ΗΠΑ υπάρχει μεν διαφορά στην ανάπτυξη μεταξύ πολιτειών αλλά ταυτόχρονα υφίσταται μεγάλη κινητικότητα της εργασίας. Το επιχείρημα αυτό είναι απόλυτα σωστό. Στην Ευρώπη υπάρχει πράγματι μικρή κινητικότητα των εργαζομένων από χώρα σε χώρα λόγω της διαφορετικής γλώσσας και της διαφοράς στις κοινωνικές και πολιτιστικές συνήθειες. Αντίθετα, στις ΗΠΑ το εργατικό δυναμικό μιας πολιτείας που πλήττεται από ανεργία μετακινείται σε άλλη πολιτεία με μηδενική ανεργία ή ανεργία τριβής.

5. Οι πολίτες έχουν συνηθίσει στη χρήση του εθνικού νομίσματος. Σε ορισμένες χώρες έχουν ταυτισθεί, για ιστορικούς και πολιτισμικούς λόγους με αυτό. Να καταργήσεις ένα εθνικό νόμισμα είναι μια τραυματική πράξη. Να προσαρμοσθείς σε ένα νέο νόμισμα είναι πολύ δύσκολο. Η αλλαγή των νομισματικών σειρών στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο τις δεκαετίες του 60 και του 70 αφομοιώθηκαν από τους πολίτες πολλά χρόνια μετά. Και το επιχείρημα αυτό είναι σωστό. Στη σημερινή όμως εποχή που κυριαρχούν τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και η παραστατική διαφήμιση, η ενημέρωση και η προσαρμογή των πολιτών θα είναι πιο εύκολη. Η ΕΚΤ άρχισε ήδη σε επίπεδο ευρωζώνης μία τεράστια εκστρατεία ενημέρωσης για τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ.

6. Οι υπέρμαχοι του ευρώ ισχυρίζοντο ότι το ενιαίο νόμισμα θα εκτόπιζε μερικά το δολάριο στις διεθνείς συναλλαγές και τουλάχιστον το ευρώ θα ήταν εξ ίσου ισχυρό νόμισμα όσο το δολάριο. Αυτό δεν συνέβη τον πρώτο ενάμιση χρόνο λειτουργίας της ευρωζώνης. Πράγματι, το ευρώ είχε φθάσει να χάνει το 30% της αξίας του σε σχέση με την ισοτιμία εκκίνησης της 4/1/2000. Στη συνέχεια ανέκαμψε και οι προοπτικές είναι θετικές: Η ατυχία για το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι ότι συνεχίζεται ο ανοδικός και ισχυρός επιχειρηματικός κύκλος στις ΗΠΑ επί εννέα χρόνια. Αυτό έχει διαψεύσει την οικονομική θεωρία που υποστήριζε ότι ένας κύκλος διαρκεί 4 ή 5 χρόνια. Παράλληλα, η διαφορά μεταξύ των επιτοκίων άρα και των αποδόσεων των ομολόγων ΗΠΑ και της ζώνης του ευρώ παραμένει με συνέπεια ένα μεγάλο μέρος των παγκόσμιων συναλλαγματικών διαθεσίμων να κατευθύνεται στις ΗΠΑ. Επί πλέον η εισαγωγή του ευρώ συνέπεσε με ένα καθοδικό κύκλο. Τώρα, όμως, η ζώνη του ευρώ ανακάμπτει. Οι προβλέψεις είναι για αύξηση του ΑΕΠ 3%, η διαφορά των επιτοκίων ΕΕ και ΗΠΑ κλείνει ενώ η οικονομία των ΗΠΑ εξασθενεί. Επόμενα, η αρνητική κατάσταση για το ενιαίο νόμισμα μπορεί να αναστραφεί. Ήδη τις πρώτες ημέρες του 2001 το ευρώ ανέκτησε το 16,6% της χαμένης αξίας του.

7. Οι ΗΠΑ είναι ομοσπονδιακό κράτος με ενιαία οικονομική πολιτική. Η ζώνη του ευρώ έχει ενιαία νομισματική πολιτική αλλά ουσιαστικά η δημοσιονομική πολιτική και η πολιτική μισθών και ημερομισθίων παραμένει στις εθνικές κυβερνήσεις. Και το επιχείρημα αυτό είναι σωστό. Όμως, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, οι δημοσιονομικοί και νομισματικοί περιορισμοί, καθώς και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές οικονομικής πολιτικής εξασφαλίζουν έναν αποτελεσματικό συντονισμό της οικονομικής πολιτικής. Βέβαια, το ζήτημα εξαρτάται από την πολιτική ένωση της Ευρώπης την οποία προωθούν οι φεντεραλιστές. Παρά τις αντιστάσεις που συναντά, βήματα γίνονται προς την κατεύθυνση της ΚΕΠΑΑ, του συντονισμού της πολιτικής απασχόλησης και της θεσμικής μεταρρύθμισης ώστε με τον περιορισμό των αποφάσεων που απαιτείται ομοφωνία να καταστεί η ΕΕ πλέον ευέλικτη και αποτελεσματική.

